Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
MANUELA CAMPOSA SÁNCHEZ-BORDONE,
predstavljeni 8. septembra 2016 [1]

**Zadeva C-584/15**

**Glencore Céréales France**
**proti**
**Etablissement national des produits de l'agriculture et de la mer (FranceAgriMer)**

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Tribunal administratif de Melun (upravno sodišče v Melunu, Francija))

„Vračilo neupravičeno izplačane pomoči — Dolgovane obresti — Zastaralni rok — Začetek teka roka — Pretrganje roka — Zgornja meja“

1. Zastaranje je eden od klasičnih pravnih pojmov, ki je prestal preizkus časa. Nedvomno je zato Karl Friedrich von Savigny že leta 1841 rekel, da pomeni „enega najpomembnejših in najkoristnejših pravnih institutov“. [2] Z vidika okoliščin te zadeve bi se lahko dodalo, da gre tudi za enega od institutov, ki predstavlja največ težav pri uporabi.

2. Podjetje Glencore Céréales France (v nadaljevanju: Glencore) je moralo pristojnemu francoskemu organu vrniti neupravičeno prejete izvozne pomoči. Ko je navedeni organ pozneje od podjetja Glencore zahteval plačilo obresti v zvezi z vrnjenim zneskom, je to podjetje uveljavljalo zastaranje, pri čemer je zlasti navajalo, da znesek obresti ni bil naveden v zahtevku za plačilo glavnice.

3. Glede na to, da so izvozne pomoči izvirale iz evropskih skladov, spor zadeva finančne interese Unije, ki so predmet Uredbe (ES, Euratom) št. 2988/95 [3], ki je horizontalni predpis za boj proti goljufijam. Ta predlog za sprejetje predhodne odločbe bo omogočil – tokrat z vidika obrestne terjatve – pojasniti že obsežno sodno prakso o drugih vidikih tega predpisa.

1 — Jezik izvirnika: španščina.

2 — „Die Klagverjährung gehört unter die wichtigsten und wohlthätigsten Rechtsinstitute“, v *System des heutigen römischen Rechts*, zv. 5, Berlin, 1841. str. 272.

3 — Uredba Sveta z dne 18. decembra 1995 o zaščiti finančnih interesov Evropskih skupnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 1, zvezek 1, str. 340).

## I – Zakonodajni okvir

A – *Pravo Unije*

1. Uredba št. 2988/95

4. V četrti in peti uvodni izjavi je navedeno:

„ker je za učinkovit boj proti goljufijam, ki škodujejo finančnim interesom Skupnosti, treba sprejeti skupne predpise za vsa področja, ki jih zajemajo politike Skupnosti;

ker so v skladu s to uredbo nepravilno ravnanje ter upravni ukrepi in kazni za takšno ravnanje zajeti v sektorskih predpisih“.

5. V deveti uvodni izjavi je navedeno:

„ker so ukrepi in kazni Skupnosti, določeni za dosego ciljev skupne kmetijske politike, sestavni del programov pomoči; ker so namenjeni za dosego ciljev teh programov […]; ker je treba njihovo učinkovitost zagotoviti tako, da se takoj v celoti uveljavijo predpisi Skupnosti […]“.

6. Člen 1, naslovljen „Splošna načela“, določa:

„1. Za zaščito finančnih interesov [Unije] se sprejmejo splošna pravila za […] upravne ukrepe in kazni v zvezi z nepravilnostmi, ki se nanašajo na zakonodajo Skupnosti.

2. ‚Nepravilnost‘ pomeni vsako kršenje določb zakonodaje [Unije], ki je posledica dejanja ali opustitve s strani gospodarskega subjekta, ki je ali bi lahko škodljivo vplivalo na proračun Skupnosti ali proračunska sredstva, ki jih upravljajo, bodisi z zmanjšanjem ali izgubo prihodkov iz lastnih sredstev, ki se zbirajo neposredno v imenu [Unije], bodisi z neupravičenimi izdatki.“

7. Člen 3 določa:

„1. Pregon zastara v štirih letih od storitve nepravilnosti iz člena 1(1). […]

V primeru nadaljevanja ali ponavljanja nepravilnosti teče zastaranje od dneva, ko so nepravilnosti prenehale. […]

Katero koli dejanje pristojnega organa v zvezi s preiskavo ali sodnim postopkom, ki se nanaša na nepravilnost in o katerem je organ obvestil zadevno osebo, pretrga zastaranje. Po vsakem dejanju, ki pomeni pretrganje zastaranja, začne zastaralni rok teči znova.

Če pristojni organ ni izrekel kazni, zadeva zastara najpozneje na dan, ko poteče rok, ki je dvakrat daljši od zastaralnega roka, razen če je bil upravni postopek prekinjen v skladu s členom 6(1).

2. Rok za izvršitev odločbe o upravni kazni je tri leta. […]

Primere pretrganja in prekinitve urejajo ustrezne določbe nacionalne zakonodaje.

3. Države članice lahko določijo daljši zastaralni rok od tistega iz odstavkov 1 in 2.“

8. Člen 4 določa:

„1. Praviloma se za vsako nepravilnost odredi odvzem neupravičeno pridobljene koristi:

— z obveznostjo plačila ali vračila dolgovanega ali neupravičeno prejetega zneska,

[…]

2. Uporaba ukrepov iz odstavka 1 je omejena na odvzem pridobljene koristi in, če je tako predvideno, obresti, katerih višina se lahko določi pavšalno.“

[…]

2. Sektorska zakonodaja

a) Izvozna nadomestila za kmetijske proizvode

9. Uredba Komisije (EGS) št. 3665/87 z dne 27. novembra 1987 o skupnih podrobnih pravilih za uporabo sistema izvoznih nadomestil za kmetijske proizvode [4] je bila razveljavljena z Uredbo Komisije (ES) št. 800/1999 z dne 15. aprila 1999 [5], vendar se *ratione temporis* za dejansko stanje spora o glavni stvari uporablja v različici po spremembi z Uredbo št. 495/97 [6].

10. Člen 11(3) Uredbe št. 3665/87 določa:

„[…] če je bilo nadomestilo izplačano neupravičeno, upravičenec povrne neupravičeno prejeta nadomestila, kar vključuje tudi kazni v skladu s prvim pododstavkom odstavka 1, in obresti, izračunane za čas od plačila do povračila. Če pa:

[…]

(b) je bila varščina sproščena, upravičenec plača del varščine, ki bi zapadla, ter obresti, izračunane od datuma sprostitve do zadnjega dne pred plačilom.

[…]“

b) Nadzor nad proizvodi v intervencijskem sistemu

11. Čeprav je bila Uredba Komisije (EGS) št. 3002/92 z dne 16. oktobra 1992 o določitvi skupnih podrobnih pravil za preverjanje uporabe in/ali namena intervencijskih proizvodov [7] razveljavljena in nadomeščena z Uredbo Komisije (ES) št. 1130/2009 z dne 24. novembra 2009 [8] z enakim naslovom, se ta za dejansko stanje spora o glavni stvari še naprej *ratione temporis* uporablja v različici po spremembi z Uredbo Komisije (ES) št. 770/96 z dne 26. aprila 1996 [9].

4 — UL 1987, L 351, str. 1.

5 — S praktično enakim naslovom (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 3, zvezek 25, str. 129).

6 — Uredba Komisije z dne 18. marca 1997 o spremembi Uredbe št. 3665/87 in Uredbe (EGS) št. 3719/88 o določitvi skupnih podrobnih pravil za uporabo sistema uvoznih in izvoznih dovoljenj in potrdil o vnaprejšnji določitvi za kmetijske proizvode (UL 1997, L 77, str. 12).

7 — UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 2, zvezek 4, str. 297.

8 — UL 2009, L 305. str. 5.

9 — UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 2, zvezek 7, str. 173.

12. Člen 5a(1) Uredbe št. 3002/92 določa:

„1. Če je po sprostitvi celotne ali dela varščine, navedene v členu 5, ugotovljeno, da predpisana uporaba in/ali namen proizvodov nista bila v celoti pravilna, pristojni organ v državi članici […] zahteva […], da […] podjetje plača znesek, enak znesku varščine, ki bi bila zasežena, če bi bila napaka upoštevana pred sprostitvijo varščine. Ta znesek je mogoče povečati za obresti, izračunane od dneva sprostitve do dneva pred datumom plačila.

Ko pristojni organ prejme znesek, naveden v prejšnjem pododstavku, je izvedeno povračilo neupravičeno podeljene gospodarske prednosti.“

B – *Francosko civilno pravo*

13. Z zakonom št. 2008-561 z dne 17. junija 2008 [10] je bila uvedena nova splošna ureditev zastaranja, umeščena v člen 2224 civilnega zakonika, ki določa:

„Obligacijskopravne terjatve in stvarne tožbe glede premičnin zastarajo v petih letih od dneva, ko se je imetnik pravice seznanil ali bi moral poznati dejstva, na podlagi katerih je bil aktivno legitimiran za uveljavljanje te pravice.“

## II – Dejansko stanje spora

14. Družba Glencore je 26. maja 1999 pridobila potrdilo o dovoljenju za izvoz 3300 ton razsutega pivovarskega ječmena, in sicer z dodelitvijo izvoznih nadomestil.

15. Na podlagi kontrole carinskega organa, ki je pokazala nepravilnosti pri nakladanju žit na ladje, namenjene za izvoz tega žita, je Office national interprofessionnel des céréales [11] proti družbi Glencore izdal nalog za izterjavo zneska 93.933,85 EUR, ki ji je bil vročen 25. februarja 2004. [12]

16. Družba Glencore je med majem in septembrom 2000 oddala izvozne deklaracije za 43.630,130 tone intervencijske navadne pšenice.

17. Carinska uprava je ugotovila nepravilnosti pri shranjevanju žit pred njihovim izvozom, na podlagi česar je medpanožni nacionalni urad za žita 30. novembra 2005 izdal tri naloge za izterjavo zneskov 113.685,40 EUR, 22.285,60 EUR in 934.598,28 EUR. Nalogi so bili družbi Glencore vročeni z dopisom z dne 5. januarja 2006.

18. Po neuspešnem izpodbijanju nalogov za izterjavo, ki so vsebovali zahtevke za vračilo neupravičeno prejetih pomoči Skupnosti, pred sodišči je družba Glencore plačala terjane zneske 6. aprila 2010 (v zvezi z pomočmi za izvoz ječmena) in 27. septembra 2010 (v zvezi z izvozom pšenice).

10 — Loi portant réforme de la prescription en matière civile (JORF št. 141 z dne 18. junija 2008, str. 9856) (zakon o reformi civilnopravnega zastaranja).

11 — Medpanožni nacionalni urad za žita, ki je zdaj vključen v ustanovo FranceAgriMer, je bil javni organ za spodbujanje sodelovanja med kmetijskim in gozdarskim sektorjem, zagotavljanje poznavanja in organizacije trgov ter upravljanje nacionalnih javnih pomoči in pomoči Unije.

12 — Ta znesek je bil sestavljen iz zneska 60.026,91 EUR iz naslova vračila izvoznih nadomestil, zneska 30.013,46 EUR iz naslova sankcije, ki ustreza 50 % vračila, in zneska 3893,48 EUR kot kazni po stopnji 15 %.

19. Ustanova FranceAgriMer [13] je 16. aprila 2013 pozvala družbo Glencore, naj ji plača znesek 289.569,05 EUR iz naslova obresti, ki so se natekle v zvezi z neupravičeno prejetimi pomočmi. [14] To odločbo je spremljal nov nalog za izterjavo za navedeni znesek z dne 12. aprila 2013, ki je bil vročen z dopisom z dne 16. aprila 2013.

20. Družba Glencore je pri predložitvenem sodišču zahtevala razglasitev ničnosti odločbe z dne 16. aprila 2013 in naloga za izterjavo z dne 12. aprila 2013, pri čemer je, kar zadeva pravo Unije, uveljavljala zastaranje obresti na podlagi člena 3(1), prvi in četrti pododstavek, Uredbe št. 2988/95.

## III – Vprašanja za predhodno odločanje

21. Tribunal administratif de Melun (upravno sodišče v Melunu, Francija) je glede na potrebo po razlagi člena 3 Uredbe št. 2988/95 odločilo, da Sodišču v predhodno odločanje predloži ta vprašanja:

„1. Ali je mogoče iz besedila odločbe z dne 9. marca 2012 v zadevi C-564/10, […] Pfeifer & Langen […], sklepati, da se člen 3 Uredbe št. 2988/95, ki določa ureditev zastaranja v pravu [Unije], uporablja za ukrepe zaradi plačila obresti, dolgovanih na podlagi člena 52 Uredbe […] št. 800/1999 in člena 5a Uredbe […] št. 770/96?

2. Ali je treba za obrestno terjatev šteti, da po naravi izhaja iz ‚nadaljevane ali ponavljajoče se' nepravilnosti, ki preneha na dan plačila glavnice in zaradi katere se torej začetek teka zastaralnega roka za to terjatev prestavi na ta datum?

3. Če je odgovor na drugo vprašanje nikalen, ali je treba začetek teka zastaralnega roka postaviti na dan storitve nepravilnosti, zaradi katere je nastala glavna terjatev, ali pa ga je mogoče postaviti le na dan izplačila pomoči ali sprostitve varščine, ki ustreza izhodišču za izračun navedenih obresti?

4. Ali je treba za uporabo pravil o zastaranju, določenih v Uredbi št. 2988/95, šteti, da vsako dejanje, ki pretrga zastaranje glavne terjatve, pretrga tudi zastaranje obresti, čeprav v okviru dejanj, ki pretrgajo zastaranje glavne terjatve, te obresti niso omenjene?

5. Ali zastaranje nastopi s potekom najdaljšega roka, določenega v členu 3(1), četrti pododstavek, Uredbe št. 2988/95, če v tem roku plačilna agencija zahteva povračilo neupravičeno izplačane pomoči, ne da bi hkrati zahtevala plačilo obresti?

6. Ali je bilo mogoče s petletnim zastaralnim rokom po splošni ureditvi, ki je bil v nacionalnem pravu z zakonom št. 2008-561 z dne 17. junija 2008 uveden v členu 2224 civilnega zakonika, nadomestiti – za zastaranja, ki na dan začetka veljavnosti tega zakona še niso nastopila – štiriletni zastaralni rok iz Uredbe št. 2988/95 na podlagi odstopanja iz člena 3(3) navedene uredbe?

## IV – Postopek pred Sodiščem

22. Predložitveni sklep je sodno tajništvo Sodišča prejelo 11. novembra 2015.

23. Družba Glencore, francoska vlada in Evropska komisija so predložile pisna stališča v roku, navedenem v členu 23, drugi odstavek, Statuta Sodišča, in bile navzoče na obravnavi 9. junija 2016.

13 — „Établissement national des produits de l'agriculture et de la mer", subjekt, ki je pravni naslednik medpanožnega nacionalnega urada za žita (glej opombo 11 teh sklepnih predlogov).

14 — Od tega zneska je 263.503,05 EUR ustrezalo obrestim za pomoči za navadno pšenico in 26.066 EUR za ječmen.

## V – Presoja

### A – *Uvodne ugotovitve*

24. Pomembno se mi zdi podati uvodno pojasnilo, ki bo v pomoč pri razumevanju (ne povsem posrečenega) besedila ključne določbe tega spora, člena 3 Uredbe št. 2988/95. Uporaba besedne zveze „pregon zastara“ [15] v prvem pododstavku odstavka 1 tega člena lahko povzroči pomoto. V nasprotju s tem, kar se morda zdi, ne gre za zastaralni rok za „pregon“ kot tak, [16] temveč za rok za uveljavljanje pravice (v tem primeru, uprave) izterjati, kar je bilo družbi prejemnici neupravičeno izplačano iz evropskih skladov.

25. Zastaranje, ki povzroči prenehanje – če se izrazim redundantno – je način ugasnitve pravic (oziroma dejanj, ki so zgolj procesni izraz pravic) kot rezultat nedejavnosti njihovega imetnika v nekem obdobju. V členu 3 Uredbe št. 2988/95 je upravi za izterjavo vsot, ki jih je gospodarski subjekt neupravičeno prejel, predpisano obdobje največ štirih let (ki se lahko pretrga) od storitve nepravilnosti. Prav pravica zahtevati to vračilo je tista, ki ugasne, ponavljam, če potečejo štiri leta, ne da bi se uveljavljala.

26. Primerno je podati tudi drugo ugotovitev. Pristojna uprava ima ta štiri leta, da ukrepa zoper domnevno storjeno nepravilnost, in njeno ukrepanje lahko: (a) pretrga rok s katerim koli dejanjem v zvezi s preiskavo zadeve, ki dovolj natančno opredeljuje posle, na katere se nanašajo sumi o nepravilnostih, [17] pri čemer je zgornja meja za sprejetje odločbe osem let; [18] ali (b) privede do sklepa ali odločbe, ki vsebuje upravni ukrep iz člena 4 ali eno od kazni, določenih v členu 5 Uredbe št. 2988/95.

27. Moja tretja in zadnja uvodna ugotovitev se nanaša na dejstvo, o katerem se je razpravljalo na obravnavi in ki je, čeprav ne izhaja iz predložitvenega sklepa, lahko upoštevno za rešitev tega spora: francoska vlada je jasno potrdila, da je bila praksa njenih organov do leta 2010 takšna, da v primeru izterjave pomoči Skupnosti niso bile zahtevane obresti iz tega naslova. [19]

### B – *Prvo vprašanje za predhodno odločanje*

#### 1. Stališča strank

28. Vse tri stranke, ki so predložile stališča, soglasno predlagajo pritrdilen odgovor na prvo vprašanje za predhodno odločanje.

29. Družba Glencore in francoska vlada menita, da je Sodišče v sodbi Pfeifer & Langen [20], implicitno, vendar nujno dopustilo, [21] da se, kadar se obresti dolgujejo na podlagi dveh pravil prava Unije, [22] za izterjavo obresti od glavne terjatve uporabi zastaralni rok iz Uredbe št. 2988/95.

15 — Zadnjenavedeni izraz je poleg tega dvoumen v kateri koli preverjeni jezikovni različici („poursuites“ v francoski; „proceedings“ v angleški; „Verfolgung“ v nemški; „azioni giudiziarie“ v italijanski; „vervolging“ v nizozemski; „procedimento“ v portugalski in „vidta åtgärder“ v švedski) ter bi ga bilo verjetno priporočljivo zamenjati z drugim, skladnejšim z upravnim področjem, ki ga ureja zadevna uredba.

16 — Za postopke (ali postopkovna dejanja) ne veljajo zastaralni roki, temveč prekluzija.

17 — Sodba z dne 11. junija 2015, Pfeifer & Langen (C-52/14, v nadaljevanju: sodba Pfeifer & Langen II, EU:C:2015:381, točka 46).

18 — V sodbi z dne 3. septembra 2015, Sodiaal International (C-383/14, EU:C:2015:541), je bila v točki 26 uporaba osemletnega zastaralnega roka iz člena 3(1), četrti pododstavek, razširjena na upravne ukrepe v smislu člena 4 iste uredbe.

19 — Ustanova FranceAgriMer je 8. aprila 2010 vsem gospodarskim subjektom v sektorju poslala dopis, s katerim jih je obvestila o spremembi svoje politike glede obresti.

20 — Sodba z dne 29. marca 2012, C-564/10 (v nadaljevanju: sodba Pfeifer & Langen I, EU:C:2012:190).

21 — Sklicujeta se na točke od 42 do 47 in 50 sodbe Pfeifer & Langen I.

22 — Člen 11(3) Uredbe št. 3665/87 in člen 5a Uredbe št. 3002/92.

30. Po mnenju Komisije je iz člena 4(2) Uredbe št. 2988/95 razvidno, da je zahtevek za plačilo obresti eden od upravnih ukrepov, ki so namenjeni pregonu nepravilnosti. Plačilo obresti je izrecno določeno v sekundarni zakonodaji Unije in vpliva na njene finančne interese.

31. Komisija poleg tega dodaja, da člen 3(1) Uredbe št. 2988/95 določa minimalno harmonizacijo za zagotovitev, da za ukrepe za zaščito finančnih interesov Unije ne veljajo krajši zastaralni roki od tistih, ki so določeni v njem.

2. Presoja

32. Predložitveno sodišče Sodišče sprašuje, ali se lahko sodba Pfeifer & Langen I razlaga *a contrario sensu*.[23] Če je odgovor na to pritrdilen, prosi za odgovore na ostala vprašanja, saj se v sporu obresti dolgujejo na podlagi sektorskih predpisov prava Unije.

33. Sodišče je v sodbi Pfeifer & Langen I namreč presodilo, da se Uredba št. 2988/95 ne uporablja, ker v tisti zadevi obresti niso bile dolgovane na podlagi določbe prava Unije, temveč na podlagi določb nacionalnega prava. Logika in previdnost torej predložitvenemu sodišču narekujeta, naj se prepriča, ali lahko iz omenjene sodbe *a contrario sensu* izhaja uporaba navedene uredbe.

34. S strankami tega postopka se strinjam, da je sklepanje, ki ga predlaga predložitveno sodišče, pravilno.

35. To trditev podpirata, prvič, člen 4(2) Uredbe št. 2988/95 (odvzem pridobljene koristi se lahko, če je tako predvideno, poveča za obresti) in, drugič, sodba Pfeifer & Langen I, ki se nanaša na morebiten obstoj sektorske zakonodaje Unije, ki določa izterjavo obresti.[24] Za te bi se uporabila ureditev iz člena 3(1) navedene uredbe. Poleg tega je bilo v tej sodbi s sistematičnega vidika pojasnjeno,[25] da se ureditev zastaranja iz člena 3 ne uporabi za obresti, ki se dolgujejo na podlagi nacionalnega prava, kar pa ne velja za obresti, ki se dolgujejo na podlagi sektorske zakonodaje Unije.

36. Tako torej sama sodba Pfeifer & Langen I v svoj *ratio decidendi* vključuje elemente, ki izkazujejo stališče Sodišča: če obstaja sektorska zakonodaja Unije, v skladu s katero je treba izterjati obresti (poleg vračila zneskov, ki so jih gospodarski subjekti neupravičeno prejeli v breme proračuna Unije), se načeloma uporabijo pravila o zastaranju iz člena 3 Uredbe št. 2988/95.

37. Če se ta premisa prenese na spor o glavni stvari in ob upoštevanju, da člen 11(3) Uredbe št. 3665/87 in člen 5a Uredbe št. 3002/92 določata izterjavo obresti (v okviru ureditve izvoznih nadomestil za kmetijske proizvode oziroma pri nadzoru uporabe ali namena intervencijskih proizvodov), ne da bi kateri koli od teh dveh členov določal posebna pravila glede zastaranja, se za to izterjavo uporabi splošna oziroma horizontalna ureditev, ki je člen 3 Uredbe št. 2988/95.

38. Zato predlagam, da se na prvo vprašanje odgovori, da se člen 3(1) Uredbe št. 2988/95 uporablja za izterjavo obresti, ki se dolgujejo na podlagi ukrepov, sprejetih v skladu s členom 11(3) Uredbe št. 3665/87 in členom 5a Uredbe št. 3002/92.

23 — V skladu s to sodbo se zastaralni rok iz člena 3 Uredbe št. 2988/95, določen za izterjavo glavne terjatve, ki ustreza povračilu neupravičeno pridobljene koristi iz proračuna Unije, ne uporablja za izterjavo obresti od te terjatve, če te niso dolgovane na podlagi prava Unije, ampak na podlagi obveznosti, ki jo uvaja izključno nacionalno pravo.

24 — Točka 42.

25 — V točki 50 te sodbe.

C – *Drugo, tretje, četrto in peto vprašanje*

1. Razlaga vprašanj

39. Predložitveno sodišče z drugim, tretjim, četrtim in petim vprašanjem, na katera je mogoče odgovoriti skupaj, želi v bistvu izvedeti, kako bi bilo treba uporabiti pravila o zastaranju iz člena 3 Uredbe št. 2988/95 za izterjavo obresti od neupravičeno prejetih zneskov v okviru ureditve izvoznih nadomestil in intervencijskih kmetijskih proizvodov.

40. Ta vprašanja v večjem delu zajemajo trditve strank pred predložitvenim sodiščem in se za izračun osredotočajo na *dies a quo*[26] roka in na vpliv, ki bi ga glede zastaralnih rokov (tako splošnega iz člena 3(1), prvi pododstavek, Uredbe št. 2988/95 kot izrednega iz četrtega pododstavka tega člena) lahko imelo dejstvo, da zahtevki za vračilo ne zajemajo obresti.[27]

2. Stališča strank

41. Kar zadeva *dies a quo*, družba Glencore meni, da ker je dolg iz obresti akcesoren glavni terjatvi, izterjava obresti glede na sodno prakso o tem pojmu ne izhaja iz nadaljevane ali ponavljajoče se nepravilnosti v smislu člena 3(1), tretji pododstavek, Uredbe št. 2988/95.[28] Poleg tega meni, da začetek zastaranja sovpada z dnem storitve nepravilnosti ali z dnem začetka teka obresti, nikakor pa ne z datum ugotovitve te nepravilnosti niti z dnem izterjave dolga.[29]

42. Glede neobstoja navedbe obresti v zahtevkih za vračilo družba Glencore navaja, da akt, s katerim se je zahtevalo vračilo glavnice, ni tako natančen, kot se zahteva s sodno prakso,[30] in bi bilo v nasprotju z načelom pravne varnosti, če bi se sklepalo, da zajema obresti, saj v njem niso omenjene. V vsakem primeru so v sporu o glavni stvari dolgovi v zvezi z izterjavo obresti že zastarali zaradi poteka roka štirih let od zahtevkov za vračilo glavnic.

43. Glede izrednega zastaralnega roka osmih let družba Glencore trdi, da je bilo v sodbi Sodiaal International[31] to vprašanje rešeno z ugotovitvijo, da se skrajni rok iz člena 3(1), četrti pododstavek, Uredbe št. 2988/95 uporablja tudi za ukrep v smislu člena 4 te uredbe, če je ta določen s sektorskim predpisom Unije. Neobstoj navedbe obresti v zahtevkih za vračilo neupravičeno prejetih zneskov naj bi povzročil potek izrednega zastaralnega roka, ker jih je ustanova FranceAgriMer prepozno terjala.

44. Francoska vlada trdi, da začne zaradi akcesornosti obresti glede na glavnico in ker je razlog za te obresti neplačilo glavnice, zastaralni rok za obrestno terjatev teči od plačila glavnice. Poleg tega naj bi dolg od obresti, ker povzroča učinke neprekinjeno v celotnem obdobju neplačila glavnice, pomenil „ponavljajočo se nepravilnost“ v smislu Uredbe št. 2988/95.

45. Trdi, da datum začetka teka zastaranja dolga iz obresti ne sovpada z datumom začetka teka zastaranja glavnice, saj se obresti v tistem trenutku še niso dolgovale. Poleg tega glede neločljivosti obeh dolgov prereka, da bi se bilo mogoče sklicevati na sodbo Pfeifer & Langen II, katere točka 51 se je nanašala zgolj na akcesornost dolga iz obresti v primeru, ki je drugačen od obravnavanega in v katerem je glavnica zastarala.

26 — Drugo in tretje vprašanje.

27 — Četrto in peto vprašanje.

28 — Sklicuje se na sodbi z dne 11. januarja 2007, Vonk Dairy Products (C-279/05, EU:C:2007:18, točka 41), in Pfeifer & Langen II, točka 52.

29 — V zvezi s tem se sklicuje na sodbo Pfeifer & Langen II, točka 67, in sodbo z dne 6. oktobra 2015, Firma Ernst Kollmer Fleischimport und -export (C-59/14, EU:C:2015:660, točka 27).

30 — Sklicuje se na sodbo Pfeifer & Langen II, točka 40, in sodbo z dne 24. junija 2004, Handlbauer (C-278/02, EU:C:2004:388, točka 40).

31 — Sodba z dne 3. septembra 2015 (C-383/14, EU:C:2015:541).

46. Če bi Sodišče odločilo, da dolga iz obresti ni mogoče ločiti od nepravilnosti, iz katere izvira glavnica, francoska vlada predlaga, naj se dolg iz obresti šteje za obliko upravne odločbe o naložitvi sankcije, ki je podlaga za glavnico. V skladu s členom 3(2) Uredbe št. 2988/95, ki določa triletni zastaralni rok za izvršitev odločbe o sankciji od dneva njene pravnomočnosti, in glede na to, da je družba Glencore najprej vložila pritožbi zoper obe odločbi iz obravnavanega primera in ju nato plačala, naj bi zastaralni rok za obresti tekel od navedenega plačila.

47. Francoska vlada ob upoštevanju zadnjenavedenega stališča meni, da je neobstoj sklicevanja na dolg iz obresti v zahtevku za vračilo glavnice neupošteven, saj naj zastaralni rok za dolg iz obresti v tem primeru ne bi potekel.

48. Po mnenju Komisije člen 3(1) Uredbe št. 2988/95 obravnava zastaranje pregona, storjenega za odpravo nepravilnosti, vendar je uveljavljanje dolga iz obresti kljub njegovi akcesornosti predmet ločenega zahtevka od zahtevka za vračilo glavnice. Dodaja, da ker člen 11(3) Uredbe št. 3665/87 nalaga izračun obresti za čas, ki je potekel od plačila neupravičeno prejete prednosti do njenega vračila, se lahko dolg iz obresti dejansko zahteva le od trenutka, ko pristojni organ prejme vračilo zneska glavnice, ki ga dolguje gospodarski subjekt.

49. Komisija se strinja s trditvijo francoske vlade glede nadaljevanosti dolga iz obresti. Glede najdaljšega zastaralnega roka iz četrtega pododstavka člena 3(1) Uredbe št. 2988/95 opozarja, da ta v obravnavanem primeru ni potekel, saj je začel teči s plačilom glavnic. [32]

50. Če bo Sodišče presodilo, da dolg iz obresti ne predstavlja nadaljevane nepravilnosti, Komisija vztraja pri tem, da je ta dolg akcesoren glede na glavnico, kar upravičuje to, da pretrganje zastaranja zaradi procesnih dejanj za izterjavo glavnice prav tako povzroči pretrganje zastaranja za izterjavo obresti.

## 3. Presoja

### a) Obresti in njihovo zastaranje v skladu z Uredbo št. 2988/95

51. V okviru Uredbe št. 2988/95 izterjava obresti ne pomeni sankcije [33] in izpolnjuje dvojni cilj: prvič, zagotoviti nadomestilo upravi, ki ni mogla razpolagati z dolgovanim denarjem, saj te obresti zagotovijo sedanjo vrednost zneska, ki ga je gospodarski subjekt neupravičeno prejel; in drugič, odpraviti kakršno koli prednost, ki jo je navedeni gospodarski subjekt prejel kot prejemnik preveč plačanih pomoči, do česar bi prišlo, če se od tega zneska ne bi zaračunale obresti. [34]

52. Glede pravnega statusa dolga iz obresti je Sodišče v sodbi Pfeifer & Langen I ugotovilo, da so te akcesorne glede na izterjavo neupravičeno prejetih zneskov (glavnice). [35] Poleg tega se ne sme pozabiti na drugo značilnost obrestnih terjatev, in sicer njihov pravni izvor, kadar je izterjava obresti določena v sektorski zakonodaji Unije (v nasprotju z zahtevkom za obresti na podlagi splošne pravne ureditve). Kot sem pokazal, v obravnavanem primeru člen 11(3) Uredbe št. 3665/87 in člen 5a Uredbe št. 3002/92 izrecno določata zahtevek za plačilo obresti.

32 — To pomeni 6. aprila 2010 za pomoči, prejete za izvoz pivovarskega ječmena, in 27. septembra 2010 za pomoči za izvoz navadne pšenice.

33 — Glej Killmann, B.-R., in Glaser, S., *Verordnung (EG, Euratom) Nr. 2988/95 über den schutz der finanziellen Interessen der Europäischen Gemeinschaften – Kommentar*, NWN Neuer Wissenschaftlicher Verlag/Berliner Wissenschafts-Verlag, Dunaj-Gradec, 2011, str. 95.

34 — V tej presoji se strinjam z generalno pravobranilko E. Sharpston v sklepnih predlogih, predstavljenih v zadevi Pfeifer & Langen I (C-564/10, EU:C:2012:38, točka 64).

35 — Točka 48.

53. Ta obveznost, akcesorna in zakonska, pa ima dvojno posledico: (a) nacionalno upravo zavezuje k izterjavi obresti, čeprav mora za njihov natančen izračun počakati na vračilo neupravičeno pridobljenega zneska (zadošča pomnožiti ta znesek z ustrezno obrestno mero in s časom, ki je potekel med plačilom in vračilom); in (b) zagotavlja pravno varnost gospodarskemu subjektu –kršitelju, ki je vnaprej seznanjen s svojo neizbežno obveznostjo plačila teh obresti.

54. Glede na namen plačila obresti in njenih pravnih značilnosti teče zastaranje zahtevka za njihovo izterjavo vzporedno z glavnim zahtevkom – torej zahtevkom za vračilo zneska, ki ga je kršitelj neupravičeno prejel – od katerega je navedeno zastaranje odvisno.

55. Kljub temu pozna akcesornost v ureditvi zastaranja v Uredbi št. 2988/95 omejitev, na katero je treba že zdaj opozoriti, brez poseganja v ugotovitve v okviru odgovora na peto vprašanje za predhodno odločanje. Če uprava, kot se je zgodilo v obravnavanem primeru, najprej zgolj uveljavlja zahtevek za vračilo glavnice, se lahko dolg iz obresti za namene njegovega zastaranja izvzame in pridobi določena avtonomija.[36] Za odločbe ali ukrepe, sprejete za vračilo glavnice, velja rok, določen v členu 3(2) Uredbe št. 2988/95[37] (ali v ustrezni določbi nacionalnega prava), medtem ko če se obresti ne uveljavljajo izrecno, za zahtevek za izterjavo obresti še naprej velja izredno zastaranje iz člena 3(1), četrti pododstavek, iste uredbe.

56. Uporaba tega izrednega roka za zahtevek za izterjavo obresti je upravičena, ker je tovrstni rok absoluten, torej se uporabi ne glede na katero koli dejanje, ki je bilo opravljeno, vključno s tistimi, ki so pretrgala zastaranje. Če se po preteku osmih let od nastanka dolga iz obresti ta dejanja ne končajo z ukrepom ali kaznijo,[38] ta določba šteje, da je *eo ipso* nastopilo zastaranje zahtevka za njihovo uveljavljanje.[39]

b) *Dies a quo:* ali gre za nadaljevano ali za eno samo kršitev?

57. Vprašanje predložitvenega sodišča (in sicer ali obrestna terjatev izhaja iz nadaljevane ali ponavljajoče se nepravilnosti) se zdi na tej stopnji analize logično, saj bi se, če bi bil odgovor pritrdilen, uporabil člen 3(1), drugi pododstavek, Uredbe št. 2988/95, ki *dies a quo* za izračun zastaranja postavlja v čas, ko se je nepravilnost končala. Če bi se dopustila ta teza, zahtevek za uveljavljanje obresti v obravnavanem primeru ne bi zastaral.

58. Kljub temu menim, da neplačila obresti ni mogoče šteti za *nadaljevano ali ponavljajočo se nepravilnost*. V skladu s sodno prakso Sodišča gre za „nadaljevano ali ponavljajočo se nepravilnost“ v smislu člena 3(1), drugi pododstavek, Uredbe št. 2988/95, kadar jo stori gospodarski subjekt, ki ima gospodarske koristi iz vseh podobnih poslov, ki kršijo isto določbo prava Unije.[40]

36 — Obrestna terjatev združuje značilnosti akcesornosti z značilnostmi avtonomije. Akcesorna je, ker predpostavlja obstoj kapitalskega dolga, na podlagi katerega nastanejo obresti. Kljub temu lahko, ko je enkrat že nastala, pridobi lastno dinamiko, ki ji omogoča biti predmet nekaterih zahtevkov in pravnih poslov, neodvisno od glavne terjatve (kot so sodna izterjava tega dolga, njegov prenos na tretje osebe, njegova zastava ali njegova zamrznitev). Plačilo glavnice ne vpliva na dolgovane obresti, ki se še naprej dolgujejo, razen če je iz konteksta mogoče jasno sklepati na njihov implicitni odpis.

37 — Sodba z dne 3. septembra 2015, Sodiaal International (C-383/14, EU:C:2015:541, točka 33), je uporabo najdaljšega zastaralnega roka osmih let iz člena 3(1), četrti pododstavek, Uredbe št. 2988/95 razširila – in presegla besedilo te določbe (ki se nanaša na kazen) – na ukrepe iz člena 4 te uredbe.

38 — Izjema je le, če se je zastaranje prekinilo zaradi uvedbe kazenskega postopka zoper gospodarski subjekt za ista dejanja v smislu člena 6(1) Uredbe št. 2988/95, na kar napotuje ureditev izrednega roka.

39 — Ta pristop poleg tega ni v nasprotju s sodno prakso Sodišča, v kateri je bila v okviru zastaranja ugotovljena zgolj – vsaj do zdaj – akcesornost obrestne terjatve v razmerju do glavne terjatve, kadar je ta že zastarala. Glej sodbo Pfeifer & Langen I, točka 51.

40 — Glej sodbo z dne 11. januarja 2007, Vonk Dairy Products (C-279/05, EU:C:2007:18, točka 41).

59. Če izhajam iz te premise, je razlogov, ki podpirajo nikalen odgovor na to vprašanje, več. Prvič, dolg iz obresti ni nastal neposredno iz kršitve pravnega pravila Unije. *Nepravilnosti*, na katere se nanaša člen 3(1), drugi pododstavek, Uredbe št. 2988/95, so vsebinske, torej predpostavljajo druge kršitve (nadaljevane ali ponavljajoče se v času) materialnopravnega režima, ki ureja pomoči. S storitvijo teh *vsebinskih* kršitev, s katerimi je gospodarski subjekt neupravičeno pridobil ekonomsko prednost, nastane dolžnost vračila glavnice in plačila obresti, vendar neplačilo zadnjenavedenih samo po sebi ne pomeni nove kršitve ali nepravilnosti.

60. Drugič, čeprav se želi v neplačilu glavnice in obresti videti kršitev zakonske obveznosti, gospodarska korist, ki jo pridobi kršitelj, ne izhaja iz „vseh podobnih poslov“, saj dolg iz obresti ni rezultat več poslov. Dnevni porast tega dolga s potekom časa neplačila izhaja, kot sem že navedel, iz narave obresti kot nadomestila za izgubo nominalne vrednosti zneska, ki ga je pridobil kršitelj, kar terja dnevne prilagoditve. Ta postopek postopnega izračuna ne pomeni, da gospodarski subjekt vsak dan krši isto pravilo prava Unije, tako da opravi podoben posel kot dan prej.

61. Torej, ker je izločena teza o nadaljevani ali ponavljajoči se kršitvi, ostaja vprašanje, v katerem trenutku začne teči rok, ki določa zastaranje tožbe uprave zaradi plačila obresti. Kadar gre za eno samo nepravilnost (kot v obravnavanem primeru), je Sodišče pojasnilo, da njena storitev sproži tek roka, če sta podana dejanje ali opustitev gospodarskega subjekta, ki krši pravo Unije, in dejanska ali potencialna škoda za proračun Unije.[41] Posledično se v tej isti sodni praksi šteje, da začne zastaralni rok teči, ko sta nastali tako kršitev prava Unije kot škoda za proračun Unije.[42]

62. Po mnenju Sodišča ni treba, da *dies a quo* sovpada z dnem, ko je Komisija (ali v tem primeru pristojni nacionalni organ) odkrila nepravilnost,[43] temveč z dnem, ko je bila storjena nepravilnost.

63. Iz zapisa dejanskega stanja spora ni jasno razvidno, ali je prišlo do plačila nadomestila za izvoz ječmena in pomoči za izvoz pšenice pred ali po storitvi kršitev. *Dies a quo* za izračun zastaralnega roka za dolg iz obresti bi bil bodisi datum storitve kršitve (če je bil poznejši od datuma plačila nadomestila ali pomoči) bodisi datum plačila (če je bil ta poznejši od materialne kršitve), saj je bila nepravilnost lahko storjena le v enem od teh trenutkov.[44]

64. Po mojem mnenju sprostitev varščine (na katero se predložitveno sodišče sklicuje v svojem tretjem vprašanju) ni upoštevna za določitev začetka teka roka za uveljavljanje obresti. Kot je navedeno v členu 11(3) Uredbe št. 3665/87, „upravičenec povrne neupravičeno prejeta nadomestila […] in obresti, izračunane za čas od plačila do povračila“. Res je, da ta ista določba v točki (b) določa posebno pravilo za izračun, vendar se s tem ne uvaja nov *dies a quo*: gre le za preprosto merilo za opredelitev obresti v primerih predložitve varščin.[45]

65. Skratka, kadar se stori vsaka posamezna nepravilnost, začneta teči rok za izterjavo glavnice in zastaranje tožbe zaradi plačila obresti, ne da bi bila v obravnavanem primeru podana nadaljevana ali ponavljajoča se kršitev v smislu člena 3(1), drugi pododstavek, Uredbe št. 2988/95.

41 — Sodba z dne 6. oktobra 2015, Firma Ernst Kollmer Fleischimport und -export (C-59/14, EU:C:2015:660, točka 24).

42 — Glej prav tam, točka 29 in izrek sodbe.

43 — Glej sodbi z dne 2. decembra 2004, José Martí Peix/Comisión (C-226/03 P; EU:C:2004:768, točki 25 in 26), in Pfeifer & Langen II, točka 67.

44 — Sodba z dne 6. oktobra 2015, Firma Ernst Kollmer Fleischimport und -export (C-59/14, EU:C:2015:660, točka 26).

45 — V primeru družbe Glencore bi se, ker se je sprostila varščina, obresti računale od vračila te varščine do dneva pred vračilom zneska, ki ustreza jamstvu, povečanega za obresti (člen 11(3)(b) Uredbe št. 3665/87).

c) Neobstoj zahtevanja plačila obresti

66. Predložitveno sodišče želi izvedeti, kakšen vpliv ima na zastaralni rok to, da v zahtevku za vračilo glavnice obresti niso bile navedene. Četrto in peto vprašanje za predhodno odločanje se s tega vidika nanašata tako na rok iz prvega pododstavka člena 3(1) („splošni rok“ štirih let ali več, če tako določa nacionalno pravo) Uredbe št. 2988/95 kot na rok iz četrtega pododstavka tega člena („izredni rok“ osmih let).

67. Splošni rok je namenjen zagotavljanju pravne varnosti gospodarskih subjektov,[46] tako da lahko ugotovijo, kateri od njihovih poslov so postali dokončni in kateri so še vedno lahko predmet kakšnega ukrepanja proti njim.[47] Ne vidim nobene ovire za to, da se ta sodna praksa projicira na izredni rok, saj je ta slednji absolutni rok, ki pomeni še večjo pravno varnost.

68. Za zahtevek za plačilo obresti iz dolga, ki izvira iz neupravičenega prejema pomoči v breme proračuna Unije, načeloma velja splošni rok in njegova pravna ureditev. Zato lahko v okviru zastaranja pride do morebitnih pretrganj, ki so navedena v členu 3(1), tretji pododstavek, Uredbe št. 2988/95 in ki povzročijo, da po vsakem pretrganju začne teči novo štiriletno obdobje.

69. V tej zadevi so francoski carinski organi glede na navedeno dejansko stanje iz predložitvenega sklepa v letih 2001 (v zvezi z ječmenom) in 2003 (v zvezi z navadno pšenico) opravili dva inšpekcijska pregleda. Če ta inšpekcijska pregleda izpolnjujeta potrebne pogoje (da so bila pred njuno izvedbo poslana ustrezna obvestila, da dovolj natančno seznanjata z nepravilnostmi in da nista zgolj splošna),[48] kar mora preveriti predložitveno sodišče, ju je treba šteti za „pregon“ v smislu člena 3(1), prvi pododstavek, Uredbe št. 2988/95. Ker sta bila oba opravljena v splošnem zastaralnem roku, sta ga pretrgala tako glede vračila dolga kot glede plačila obresti, in sicer zaradi akcesornosti zadnjenavedenih v razmerju do glavnice.

70. Zaradi izdaje nalogov za izterjavo leta 2004 (za ječmen) in leta 2005 (za navadno pšenico) je v skladu s členom 3(1), prvi pododstavek, Uredbe št. 2988/95 prišlo do novega pretrganja roka. Lahko bi se razpravljalo, ali je bilo glede na naravo teh nalogov za izterjavo pretrgano le zastaranje izterjave glavnic, saj v njih niso bile omenjene obresti. Vendar bi bila ta razprava v vsakem primeru neupoštevna, saj nobena odločba o obrestih ni bila nikoli sprejeta v osemletnem obdobju (od storitve nepravilnosti), ki je bil absolutni rok, določen v četrtem pododstavku tega istega člena in odstavka, kot sem poudaril v prejšnjih točkah teh sklepnih predlogov.

71. Izhodišče, da je treba zahtevke uveljavljati, sicer zastarajo, je za upravo popolnoma veljavno, tudi če imajo njene pravice ali dolžnosti zakonsko podlago. Nacionalni organi, ki so – kot v sporu o glavni stvari – več kot osem let zanemarjali svojo dolžnost zahtevanja plačila obresti, jih potem ne morejo terjati *sine die*, v nasprotju z absolutnostjo izrednega roka iz člena 3(1), četrti pododstavek, Uredbe št. 2988/95. Tak izid ne bi le negativno vplival na pravno varnost gospodarskih subjektov, temveč bi poleg tega porušil ravnovesje, ki ga je vzpostavil zakonodajalec v navedeni uredbi, med zaščito finančnih interesov Unije in pravno varnostjo, ki jo želi zagotoviti.

72. V teh okoliščinah ni pomembno, da je nezahtevanje plačila obresti posledica – kot je priznala francoska vlada na obravnavi – nekaterih smernic nacionalne politike, ki so obstajale do leta 2010. Ta podatek celo slabša njen položaj v postopku, saj so navedene smernice kršile obveznosti, naložene s sektorskimi predpisi, da se v vsakem primeru izterjata tako glavnica kot dolgovane obresti.

46 — Sodbi z dne 24. junija 2004, Handlbauer (C-278/02, EU:C:2004:388, točka 40), in z dne 28. oktobra 2010, SGS Belgium in drugi (C-367/09, EU:C:2010:648, točka 68).

47 — Sodbi Pfeifer & Langen II, točki 24 in 64, in z dne 3. septembra 2015, Sodiaal International (C-383/14, EU:C:2015:541, točka 30).

48 — Sodbi z dne 24. junija 2004, Handlbauer (C-278/02, EU:C:2004:388, točka 40), in z dne 28. oktobra 2010, SGS Belgium in drugi (C-367/09, EU:C:2009:648, točka 69).

73. Francoska uprava torej po tem, ko je izzvala ta položaj, ni mogla prenesti svoje odgovornosti na gospodarske subjekte, tako da je od njih po že iztečenem osemletnem izrednem zastaralnem roku (vključno s pretrganji, ki sem jih omenil zgoraj) zahtevala plačilo obresti, za katere se je sama že na začetku odločila, da ne bo zahtevala njihovega plačila.

74. Potreba po poklicni pazljivosti pri ravnanju javnih organov je poleg tega popolnoma v skladu s sodno prakso Sodišča, ki poudarja splošno dolžnost skrbnega ravnanja pri preveritvi pravilnosti plačil, izvedenih v breme proračuna Unije. Ta dolžnost izhaja iz širše dolžnosti, ki jo državam članicam nalaga člen 4(3) PEU, v skladu s katerim te sprejmejo vse ukrepe, „potrebne za zagotovitev izpolnjevanja obveznosti, ki izhajajo iz Pogodb ali aktov institucij Unije“. Med slednjimi so tisti, ki so namenjeni odpravi nepravilnosti,[49] tudi tistih, ki so povzročile nastanek obrestne obveznosti, kadar tako določa pravo Unije.

75. Dopustiti, da imajo lahko države članice za ukrepanje v zvezi z izterjavo obresti na voljo daljše obdobje od tistega iz člena 3(1), četrti pododstavek, Uredbe št. 2988/95, bi torej nacionalne organe spodbujalo k pasivnosti pri izterjavi obresti, nastalih zaradi nepravilnosti, hkrati pa bi bili gospodarski subjekti izpostavljeni dolgemu in nedoločnemu obdobju pravne negotovosti.[50]

76. Skratka, menim, da kjer so bili sprejeti izvedbeni ukrepi v smislu člena 4 Uredbe št. 2988/95, v skladu s katerimi se zahteva vračilo glavnice, neobstoj navedbe plačila obresti v navedenih ukrepih povzroči, da za zahtevek za plačilo teh obresti velja izredni zastaralni rok iz člena 3(1), četrti pododstavek, iste uredbe.

## D – *Šesto vprašanje za predhodno odločanje*

### 1. Stališča strank

77. Po mnenju družbe Glencore roka iz člena 3(1), prvi pododstavek, Uredbe št. 2988/95 ni mogoče nadomestiti s členom 2224 francoskega civilnega zakonika v različici po spremembi z zakonom št. 2008-561. Po njenem mnenju ni podan nobeden izmed dveh položajev, v katerih Sodišče priznava tako možnost, in sicer: (a) da obstaja rok, določen v nacionalnem pravu za zastaranje vračila neupravičeno prejetih evropskih pomoči (po mnenju družbe Glencore je ta člen francoskega civilnega zakonika splošna in ne posebna določba),[51] in (b) da je na voljo dovolj predvidljiva sodna praksa v zvezi z novim besedilom tega člena.[52]

78. Družba Glencore poleg tega trdi, da bi bila analogna uporaba petletnega zastaralnega roka iz člena 2224 francoskega civilnega zakonika, uveljavljenega leta 2008, za nepravilnosti, storjene v letih 1999 in 2000, v nasprotju s pravno varnostjo.

79. Francoska vlada in Komisija se strinjata, da je treba na vprašanje odgovoriti pritrdilno.

49 — Glej v tem smislu sodbo z dne 17. septembra 2014, Cruz & Companhia (C-341/13, EU:C:2014:2230, točka 62 in navedena sodna praksa).

50 — Prav tam.

51 — Glej sodbo z dne 5. maja 2011, Ze Fu Fleischhandel in Vion Trading (C-201/10 in C-202/10, EU:C:2011:282, točki 46 in 53).

52 — Prav tam, točki 29 in 33, ter sodba z dne 17. septembra 2014, Cruz & Companhia (C-341/13, EU:C:2014:2230, točki 56 in 57).

80. Po mnenju francoske vlade bi bilo treba na eni strani upoštevati, da se je v času storitve nepravilnosti v skladu s členom 2277 francoskega civilnega zakonika petletni rok uporabljal za vse obresti, dolgovane za posojene denarne zneske, in na splošno za vse, kar se je plačevalo letno, kot obrestna terjatev iz zadevnega spora. Na drugi strani meni, da (novi) petletni rok, uveden leta 2008, spoštuje pravo Unije, saj imajo države članice možnost podaljšanja rokov iz člena 3(1) in (2) Uredbe št. 2988/95, kar naj bi Sodišče potrdilo [53], in naj bi bil v tem primeru sorazmeren. [54]

81. Komisija dodaja, da lahko države članice uporabijo daljše roke, ki so določeni v okviru splošne pravne ureditve. [55] Dodaja, da po mnenju Sodišča podaljšanje zastaralnega roka in takojšnja uporaba tega podaljšanja ne kršita pravic, ki jih zagotavlja člen 7 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki ustreza členu 49 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah. [56] Na koncu glede pravne varnosti navaja, da gospodarski subjekti ne morejo legitimno pričakovati, da se bo ohranil obstoječi položaj, ki se lahko spreminja z odločbami, ki jih institucije sprejmejo v okviru svoje diskrecijske pravice. [57]

2. Presoja

82. S šestim in zadnjim vprašanjem želi predložitveno sodišče v bistvu izvedeti, ali v pravu Unije obstaja kaka ovira za to, da se za spor o glavni stvari uporabi petletni zastaralni rok iz člena 2224 francoskega civilnega zakonika.

83. Glede na odgovor, ki sem ga predlagal za četrto in peto vprašanje, so v nadaljevanju podani razmisleki zgolj podredni, če se ne bi sledilo temu odgovoru in bi se v zahtevku za plačilo obresti videlo izvedbeni ukrep v smislu člena 3(2) Uredbe št. 2988/95.

84. V skladu s členom 3(3) te uredbe je ureditev zastaralnih rokov iz odstavkov 1 in 2 tega člena dopolnilna v razmerju do tiste, ki jo države članice vzpostavijo v svojih pravnih redih. Kot sta navedli stranki v tem postopku, je bilo državam članicam s sodno prakso Sodišča priznano široko polje prostega preudarka za določitev daljših zastaralnih rokov za nepravilnosti, ki škodijo finančnim interesom Unije, pri čemer lahko ti roki poleg tega izhajajo iz pravil v okviru splošne ureditve, ki so veljala pred začetkom veljavnosti Uredbe št. 2988/95, [58] ali pa naknadne spremembe zakonodaje. [59]

85. Kar zadeva francosko pravo, je iz predloženih dopisov razvidno določeno protislovje med Tribunal administratif de Melun (upravno sodišče v Melunu) in francosko vlado: prvo zanika, da bi v času dejanskega stanja spora obstajala pravna določba, ki bi lahko nadomestila štiriletni rok iz Uredbe št. 2988/95, saj je bil splošni tedaj veljavni rok trideset let, ki pa ga je Sodišče izrecno zavrnilo kot primernega za tako nadomestitev; [60] francoska vlada pa navaja člen 2277 civilnega zakonika, ki je za vse zahtevke glede dolgovanih obresti za posojene denarne zneske že tedaj določal petletni rok.

53 — Sodbe z dne 29. julija 2009, Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb in drugi (od C-278/07 do C-280/07, EU:C:2009:38, točka 42); z dne 5. maja 2011, Ze Fu Fleischhandel in Vion Trading (C-201/10 in C-202/10, EU:C:2011:282, točka 25), in z dne 17. septembra 2014, Cruz & Companhia (C-341/13, EU:C:2014:2230, točka 54).

54 — Sodba z dne 5. maja 2011, Ze Fu Fleischhandel in Vion Trading (C-201/10 in C-202/10, EU:C:2011:282, točka 37).

55 — Sodba z dne 29. julija 2009, Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb in drugi (od C-278/07 do C-280/07, EU:C:2009:38, točka 47).

56 — Sodba z dne 8. septembra 2015, Tarico (C-105/14, EU:C:2015:555, točka 57).

57 — Sodba z dne 17. oktobra 1996, Lubella (C-64/95, EU:C:1996:388, točka 31).

58 — Sodba z dne 17. septembra 2014, Cruz & Companhia (C-341/13, EU:C:2014:2230, točki 55 in 56 ter navedena sodna praksa).

59 — Prav tam (točka 63 in navedena sodna praksa).

60 — Sodba z dne 21. decembra 2011, Chambre de commerce y d'industrie de l'Indre (C-465/10, EU:C:2011:867, točki 65 in 66 ter navedena sodna praksa).

86. Ker gre za vprašanje nacionalnega prava, mora predložitveno sodišče – in ne Sodišče – v svojem pravnem redu najti določbo, ki lahko ustrezno nadomesti zastaralni rok iz člena 3(1) in (2) Uredbe št. 2988/95. Prav tako bi se bilo treba vprašati, ali v francoskem pravu ne obstaja upravnopravni predpis, ki ureja zastaralne roke za dolgove, ki jih imajo posamezniki, vključno z gospodarskimi subjekti, do javne uprave. Če ne obstaja in če je to s postopkovnega vidika dopustno, mora sodišče *a quo* prav tako preučiti trditev francoske vlade v okviru tega predloga za sprejetje predhodne odločbe.

87. Kakor koli, ker oba člena francoskega civilnega zakonika (torej stari člen 2277, ki je veljal v času nastanka dejstev, in novi člen 2224, ki nadomešča splošni tridesetletni rok) določata trajanje petih let, menim, da oba izpolnjujeta pogoj sorazmernosti. Podaljšanje za zgolj eno leto glede na rok, določen v odstavkih 1 in 2 člena 3 Uredbe št. 2988/95, ne presega potrebnega za to, da se nacionalnim organom omogoči pregon nepravilnosti, ki škodijo finančnim interesom Unije (čemur sta namenjena izterjava neupravičeno pridobljenih koristi in zahtevanje plačila dolgovanih obresti), niti ne spodbuja pasivnosti navedenih organov pri boju proti takim nepravilnostim.[61]

88. Kar zadeva pravno varnost, menim, da ni mogoče sprejeti trditve, da bi – če se zavrne tridesetletno zastaranje – bila uporaba novega petletnega roka iz člena 2224 francoskega civilnega zakonika v nasprotju s tem pravnim načelom (trditev družbe Glencore). Ukrepi, ki so bili sprejeti zoper ugotovljene nepravilnosti v zvezi s pomočmi za izvoz ječmena in navadne pšenice, segajo v leto 2004 oziroma leto 2005[62] in so na vsak način pretrgali tedaj veljavno tridesetletno zastaranje. Ukrepi, ko so bili enkrat sprejeti, niso več spadali na področje odstavka 1, temveč na področje odstavka 2 člena 3 Uredbe št. 2988/95.

89. Tedaj bi namreč moral začeti teči zastaralni rok za zahtevke za izterjavo obresti (kot akte za izvajanje ukrepov za izterjavo glavnice), ob upoštevanju vseh dejavnikov, ki ga lahko pretrgajo, kot sta izpodbijanje zahtevka v upravnem sporu in plačilo glavnice. V zvezi s tem iz spisa izhaja,[63] da so se ukrepi izpodbijali pred francoskim upravnim sodiščem, kar je pretrgalo zastaralni rok za izvršitev ukrepov do leta 2010, ko je bilo izvedeno plačilo. V tem letu se je že uporabljalo novo splošno pravilo o zastaranju iz člena 2224 francoskega civilnega zakonika.

90. Zato menim, da v okoliščinah spora o glavni stvari pravo Unije ne nasprotuje uporabi rokov – iz člena 2224 francoskega civilnega zakonika – za zastaranje, ki ob začetku veljavnosti zakona št. 2008-561 še ni nastopilo.

## VI – Predlog

91. Glede na navedene preudarke Sodišču predlagam, naj na vprašanja, ki jih je predložilo Tribunal administratif de Melun (upravno sodišče v Melunu, Francija), odgovori:

1. Člen 3(1) Uredbe Sveta (ES, Euratom) št. 2988/95 z dne 18. decembra 1995 o zaščiti finančnih interesov Evropskih skupnosti se uporablja za izterjavo obresti, ki se dolgujejo na podlagi ukrepov, sprejetih v skladu s členom 11(3) Uredbe Komisije (EGS) št. 3665/87 z dne 27. novembra 1987 o skupnih podrobnih pravilih za uporabo sistema izvoznih nadomestil za kmetijske proizvode in členom 5a Uredbe Komisije (EGS) št. 3002/92 z dne 16. oktobra 1992 o določitvi skupnih podrobnih pravil za preverjanje uporabe in/ali namena intervencijskih proizvodov.

61 — Sodba z dne 17. septembra 2014, Cruz & Companhia (C-341/13, EU:C:2014:2230, točki 61 in 62).

62 — Čeprav so bili v primeru navadne pšenice ukrepi iz novembra 2005 sporočeni januarja 2006.

63 — V stališčih, ki jih je predložila družba Glencore, pri čemer druge stranke temu niso ugovarjale.

2. V položaju, kakršen je ta v zadevnem primeru, zahtevek za plačilo obresti od vsake od obeh glavnic:

   — ne izhaja iz nadaljevane ali ponavljajoče se nepravilnosti v smislu člena 3(1), drugi pododstavek, Uredbe št. 2988/95 in

   — ugasne zaradi zastaranja, ko se izteče osemletni rok, določen v členu 3(1), četrti pododstavek, Uredbe št. 2988/95, namreč rok, ki začne teči na dan, ko je bila storjena nepravilnost, zaradi katere je nastala obveznost plačila glavnice.

3. Pravo Unije ne nasprotuje uporabi rokov – določenih v členu 2224 francoskega civilnega zakonika – za zastaranje, ki ob začetku veljavnosti zakona št. 2008-561 še ni nastopilo.